REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administrațiune în Brașov și la următorele
BIROURI de ANUNȚURI:
în Viena: la N. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesner, Heinrich Schalek. A. Oppelik Nachf. Anton Oppelik. În Budapesta: la A. V. Goldberger. Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsebet-korut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o seria garmond pe o colónă 10 banĭ pentru o publicare. — Publicărĭ maĭ dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o seria 20 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXV.

„GAZETA“ iese în fiăcare di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șése lunĭ 12 cor., pe treĭ lunĭ 6 cor.
N-riĭ de *Duminecă* 2 *fl.* pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe treĭ lunĭ 10 fr.
N-riĭ de *Duminecă* 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-niĭ colectorĭ.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare, Târgul Inuluĭ Nr. 30, etagiu I.: Pe un an 20 cor., pe șése lunĭ 10 cor., pe treĭ lunĭ 5 cor. Cu dusul în casă: Pe un an 24 cor., pe 6 lunĭ 12 c., pe treĭ lunĭ 6 corone. — Un esemplar 10 banĭ. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 144. **Brașov, Miercurĭ 3 (16) Iulie.** **1902.**

Declinul și desastrul.

Ultimul period al campaniei memorandiste.

IX.

Acela, care va scrie odată istoria neajunsurilor partidului național român din deceniul ultim, orĭ care va fi judecata sa, va trebui sĕ constate în tot casul, că la cârma acestuĭ partid s'a aflat și o clică de ómenĭ vanitoșĭ și nepregătițĭ pentru chemarea lor, carĭ au fost meșterĭ marĭ în a paralisa și a compromite dearĕndul tóte întreprinderile și lucrările menite a aduce folos și cinste națiunei.

Am arătat, că, două lunĭ după intrarea în închisóre a membrilor condamnațĭ ai comitetuluĭ, s'a conchemat la Arad o așa numită conferență confidențială. Au fost invitațĭ la ea și fruntașĭ independențĭ ai partiduluĭ, până atuncĭ atât de mult suspiționațĭ și defăimațĭ. Era dér un eveniment, că în absența presidentuluĭ și celor maĭ bĕtrânĭ și chibsuițĭ din comitet a fost cu putință realisarea uneĭ astfel de întrunirĭ, care promitea mult în direcția dorințelor generale, ce se cuprindeau în cuvintele: sĕ ne strîngem rîndurile!

Ceĭ-ce au presupus însĕ așa ceva, ceĭ-ce cu idealismul lor au credut un moment, că pretinșiĭ moștenitorĭ ai comitetuluĭ întemnițat, — carĭ, la dorința celor lipsițĭ de libertatea lor, au inițiat dimpreună cu membriĭ neurmărițĭ sĕu achitațĭ ai comitetuluĭ, acea conferență, — și-au schimbat nu numaĭ „pĕrul“ ci și „nĕravul“, s'au înșelat amar.

Ințelegem aicĭ numaĭ pe ceĭ-ce se lăudau în „Tribuna“, că „au fost deslușitorĭ în aceste vremurĭ a multor fire politice“. Eĭ n'au avut intențiunĭ curate și sincere din capul loculuĭ. „Conferența confidențială“ avea numaĭ sĕ mascheze nouĕle lor uneltirĭ, ce le plănueau în ascuns.

In fond nicĭ nu se putea aștepta dela eĭ ceva maĭ bun, sciindu-se, că sunt nisce simplĭ agențĭ politicĭ, marionete în mâna celor, carĭ trăgeau sfórele miculuĭ teatru al „tovărășieĭ“.

Dat fiind însĕ, că convocătorul conferențeĭ, era unul din membriĭ comitetuluĭ, carĭ scăpaseră de urmărire, bărbat cu fire conciliantă și stimat, și că se lățise faima, de altfel întemeiată, că conferența se face la dorința chiar a presidentuluĭ, care se afla în închisóre la Seghedin; în fine disposiția generală fiind favorabilă, ba fórte esigentă, în ce privea concentrarea în conducerea partiduluĭ: ceĭ invitațĭ condușĭ de spiritul buneĭ înțelegerĭ n'au maĭ stat pe gândurĭ, ci au alergat cu toțiĭ la Arad.

In cele din urmă — își maĭ gândeau ómeniĭ — vor trebui sĕ-șĭ închidă butica cu sforicelele eĭ și ceĭ dela „tovărășiă“, după ce lis'a dat atâta prilegiu a-se convinge că treburile lor făcuseră cel maĭ complet fiasco. Dér fatalmente n'a fost așa, căcĭ cu tótă stângăcia și cu tot nesuccesul lor, tot maĭ găseau destuĭ ómenĭ naivĭ, destuĭ gurăcască, carĭ așteptau minunĭ dela nouele representațiunĭ, ce le anunțau cu mare sgomot, ca la târg.

Așa-dér conferența confidențială s'a întrunit în Arad la 29 Septemvrie 1894. A constatat, că situațiunea e fórte critică, că trebue bine studiată și a însărcinat cu studiarea ei pe patru-spre-dece membriĭ alesĭ din sînul sĕu. Acéstă sub-comisiune a ținut ședință în 14 Octomvrie a aceluiașĭ an. A discutat o di și jumĕtate și a decis în fine sĕ se întrunéscă din nou pentru a-șĭ termina lucrarea și a-o presenta apoĭ plenuluĭ conferențeĭ.

Până aicĭ au mers lucrurile binișor. Din momentul acesta însĕ sobolii au început sĕ submineze din nou terenul, fără a ține sémă maĭ mult de ceea ce trebuia sĕ îndeplinéscă la mandatul conferențeĭ din Arad.

Vasilie Mangra și soțĭ conchiemară o întrunire a „moștenitorilor“ și „nemoștenitorilor“ din cameraderiă pe diua de 8 Noemvrie la Sibiiu. Aicĭ deciseră cu toțiĭ în oposițiune directă cu opiniunea consfătuireĭ dela Arad, *ca maĭ mulțĭ fruntașĭ* sĕ concheme pe toțĭ alegĕtoriĭ românĭ pe diua de 28 Noemvrie 1894 la o adunare în Sibiiu. Tot-odată stabiliră și programul pentru acest meeting, ér „conferența confidențială“ o conchemară pe diua de 19 Noemvrie tot la Arad, însĕ nu spre a termina ceea-ce a început cu bine, ci numaĭ pentru a lua la cunoscință și a subscrie cele hotărîte definitiv în Sibiiu.

De aicĭ încolo începe debutul călugăruluĭ Mangra, ca agent „deslușitor a multor fire politice“, care mijlocea contactul și înțelegerea între membriĭ „tovărășieĭ“, ce se aflau în „esiliu“ și ceĭ de acasă. Eĭ înșișĭ scriea cu privire la acest debut, că: „în virtutea *dreptuluĭ firesc de succesiune* a intrat în rĕndurile rărite ale bĕtrânilor, ca luptător maĭ tînĕr pe terenul vieții publice“.

Maghiarisarea la honvedime. Ministrul de honvedĭ br. *Fejervary* a dat un ordin confidențial către comandele tuturor districtelor honvedesci, în care dispune, ca — afară de Croația — *la honvedime atât limba de serviciu, cât și de instrucție sĕ fie esclusiv cea maghiară* și *interdice sever de* **a-se vorbi în altă limbă, decât în limba maghiară.**

Ceea-ce nu póte sĕ facă Wlassics prin școlile de stat și ucazurile sale, Daranyi prin politica sa de colonisare maghiarisătóre, Szell prin administrație și Plosz prin justiție, vré sĕ facă Fejervary. Ingenios ministru!

Retragerea luĭ Salisbury. Ministrul president engles *Salisbury* a demisionat. Urmașul luĭ este *Balfour*, primul lord al tesaurului. Retragerea luĭ Salisbury e considerată în cercurile politice din Londra ca preludiul uneĭ schimbărĭ radicale de regim. Noul șef al cabinetuluĭ, lordul *Balfour*, are numaĭ o misiune provisorie, urmând ca după sĕrbările de încoronare din August, întreg cabinetul sĕ se retragă, făcĕnd loc uneĭ formațiunĭ liberale cu lordul *Rossebery*.

Victor Emanuel la Țarul.

Regele Italiei *Victor Emanuel* a sosit Duminecă la 13 l. c. în Peterhof. La primirea luĭ au fost la gară toțĭ miniștriĭ rușĭ în frunte cu ministrul de esterne *Lambsdorff*, dignitarĭ ai curțiĭ și generalĭ, *Țarul Nicolae* purtând cordonul ordinuluĭ italian „Annunziata“, moștenitorul de tron *Mihail* și toțĭ mariĭ ducĭ, carĭ se aflau în Petersburg. Când sosi în gară trenul, care ducea pe regele Italiei, musica unuĭ regiment întonă imnul italian. Era de față o companie de onóre a aceluiașĭ regiment. Regele *Victor Emanuel* și Țarul *Nicolae* s'au salutat și îmbrățișat fórte cordial, au trecut apoĭ în revistă compania de onóre, după care au urmat presentările suitelor. Țarul *Nicolae* a vorbit maĭ îndelungat cu ministrul de esterne *Prinetti*, ér regele Victor Emanuel cu ministru de externe *Lambsdorff*. După acésta, ceĭ doĭ suveranĭ, înconjurațĭ de garda imperială au plecat în trăsurĭ spre palat. Pe strade armata făcea cordon. Palatul din Peterhof era bogat împodobit cu stegurĭ și verdéță. O mare mulțime de public saluta călduros pe suveranĭ.

La palat regele Italiei fù primit de către ministrul curțiĭ *Frederiks*, mareșalul suprem de curte *Dolgorucki* marele măestru al ceremoniilor conte *Hendrikov*, mareșalul de curte *Benkendorf* și comandantul palatuluĭ. In salonul Țarineĭ regele era așteptat de împărătésa *Alesandra Feodorowna* și de vĕduva împărătésă *Maria Feodorowna*.

Séra la órele 8 s'a dat în onórea regeluĭ un prând de gală în sala Petru. Au fost presențĭ personagiile maĭ distinse, miniștri, ambasadorul italian cu soția și toțĭ membriĭ ambasadeĭ italiene, numeroșĭ dignitarĭ și suita regeluĭ.

S'au rostit toaste, Țarul pentru regele Victor Emanuel, acesta pentru Țarul și familia imperială.

Emigrarea Slovacilor în America.

— Fine. —

Insĕ nu numaĭ pe terenul material, ci și pe cel spiritual s'a arătat influența binefăcĕtóre a Americeĭ. Asupra Slovaculuĭ, în patria sa, par'că ar fi un blăstĕm, atât este

---

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

La munte.

De **O. P.**

— Fine. —

Pe nesimțite a venit nóptea. In întunerecul eĭ, totdéuna este ceva tainic, supraomenesc. Lumea are drept sĕ trăiéscă, sĕ misce, sĕ lucreze diua când sórele e sus pe ceriŭ, când elementele tóte sunt puse în serviciul forțeĭ și inteligențeĭ; deodată cu ultimele raze ale sóreluĭ apunĕtor însĕ „*renovatur facies terrae*“ se schimbă fața lumeĭ. Nicĭ rîul, nicĭ pădurea, nicĭ văile și satele, ce sunt sĕmănate ca grădinĭ de verdéță departe pe șesurile Oltuluĭ, nicĭ turmele, nicĭ chiar tu însuțĭ nu maĭ eștĭ acela. Se pare că nóptea-stăpână schimbă chiar și firea lucrurilor. Noĭ, carĭ diua suntem dedațĭ a vedé ceriul albastru, luminat de razele călĕtoruluĭ glob de lumină, a sóreluĭ, étă-l nóptea, țintuit cu micĭ și sclipitorĭ ochĭ de diamant, cu luna galbenă și pribégă, ce plutesce somnorósă și inconscientă peste vîrfurĭ de brad în întunerec.

Focul, ce diua încăldesce și luminéză, apa, aerul pămĕntul, tóte acelea elemente, carĭ începĕnd dela Thales din Milet și până în dilele nóstre se țin de elementele fundamentale ale „*Kosmos*“-uluĭ, nóptea își capĕtă nota lor caracteristă, nota „*dumnedeescei noptĭ*“ după cum M. Zamfirescu o apostrofézá.

Nu voiŭ sĕ intru în discuțiĭ de filosofie, dér cred, că mulțĭ din aceia, ce încă cu plăcere se adapă la isvórele filosofieĭ Kant-Schoppenhauriane, îmĭ dispută asertțiunile de maĭ sus. A lor sĕ fie dreptatea. Fie sufletul omuluĭ causa tuturor schimbărilor, cu atât e întrégă concepția maĭ poetică, maĭ atrăgĕtóre. Eu ca cronicar, ce am adunat așa în grabă câte o mică și neînsemnată impresie, din ochiĭ celor ce erau cu mine în séra primă pe dîlma de asupra căsoilor, am făcut reflexiile acestea, fără — pretențiĭ.

In tăcerea și întunerecul acesta mi-se ivi de-odată nucul din grădină, colegiĭ, vecinul cel cu poveștile, înaintea ochilor, și pe neobservate mĕ răpi fantasia într'o lume streină, în care rîurile acestea, ce vîjăie așa de grăbit printre pietri, sunt rîurĭ de lapte, în carĭ se scaldă Cosinzenele.

— Sĕ începă de-odată sĕ vieze tóte acele legende, ce sunt legate de tóte piscurile, ce interesantă lume ar maĭ fi! La dreptul vorbind, de ce sĕ nu vieze? Dór tot muntele-i plin de vegetațiunĭ și animale, de ce sĕ nu fie și de ființe „*praeternaturale*“. Și décă măestrele luĭ Alisandru împĕrat nu se arată la tot muritorul, de ce sĕ nu se arete poetuluĭ, pictoruluĭ, artistuluĭ. Pânza aceea, ce scóte idealul, caracteristicul în relief, de ce nu ar suferi și câte o înfundătură de munte, în care bălbăie un isvor cu apă rece, ér de el timid și încet se apropie o cétă de *Ele*.

Piciorul de plaiŭ, pe care sĕ scoboră ceĭ treĭ ciobăneĭ, legendara miorĭță a Moldoveneluĭ, mórtea luĭ, baba Dochie și câte alte legende sunt tot atâtea sujete, carĭ imprimă caracterul românesc pe Carpațĭ.

O notă și caracteristică și românéscă acésta, o trăsătură fermecătóre, ce înfățișază munțiĭ așa cum eĭ trăesc în fantasia poporuluĭ.

Cine i-ar nega farmecul, ce-l are asupra privitoruluĭ? Pietri uriașe, bradĭ trăsnițĭ de fulgere, rîurĭ și isvóre, privițĭ prin prisma legendelor nóstre, nu maĭ sunt obiecte fără viéță, ci își capĕtă lustrul lor caracteristic românesc.

Ceva lucru frumos, ce a făcut „Karpatenvereinul“, e potecul ce duce din *Șerbota* către *Strunga draculuĭ*. Potecul e tăiat în cóstele stâncilor și înădit cu podurĭ (vre-o 15) de bârne de brad, cu plimbe de fier și abisurile peste carĭ trec sunt de-o afundime amețitóre.

de înapoiat și starea lui este atât de ticălósă!

Indată ce însě are teren, pe care sě se pótă mișca, îndată-ce ajunge în situație mai favorabilă, el își desvóltă în mod neașteptat individualitatea. Nicî prin vis nu ne-ar fi trecut înainte de asta cu 25 de anî, sě vedem ceea-ce au realisat cele câte-va sute de mii de Slovacî în America. Slovacul din comitatele de nord-ost, lipsit aprópe cu desăvêrșire de orî-ce sentiment național, în America vine în contact cu frații sěi, înființéză societățî, diare, zidesce bisericî, crează organisații naționale, primesce cu brațele deschise pe conaționalii persecutațî pentru naționalitatea lor și vecînic se gândesce la sprijinirea tendințelor naționale a fraților rěmașî în vechea patrie. Teologul rom.-catolic P. *Rovnanek*, eliminat din seminarul din Strigon,*) se puse în fruntea societății „*Slovensky národny spolok Sjednot státov severoamerik*“, care numĕră sute de secții, redigéză diarul sěptĕmânal „*Amerik. slov. Noviny,*“ ce apare în format mare (mi-se pare în Pittsburg. — Trad.). Nu mai puține secții are societatea „*Slovenska katolicka Jednota*“, în frunte cu părintele Stef. Furdeck, care este în același timp editorul diarului fórte rěspândit „*Jednota*“. — Organul evanghelicilor se chémă „*Slov. Pravda*“.

Afară de acestea s'au mai înființat diarele: „*Slov. ev. Jednota*, “*Slov. ev v. nemoci podporujici spolok*“, „*Sivena spolok slov. zien*“și altele multe. Acéstă redeșteptare admirabilă a spiritului vital, acéstă înviorare a conscinței naționale, *potitica de stat ungurésca scurt vědělóre nu și-o puté esplica, décât derivându-o din influența consulilor rusescî* și un bărbat nu mai neînsemnat ca contele Apponyi, actualul președinte al camerei ungare, a fost acela, care s'a adresat contelui Kalnoky, ministrului de esterne de pe vremurî, cu rugarea sě caute a paralisa influența consulilor rusescî prin acțiunea celor austro-ungarî. (A se vedé fasc. din Maiu 1893 al revistei „Közgazd. Szemle“.)

Se pune întrebarea, întru cât se pă-gubesce patria prin perderea atâtor forțe de muncă, din carî, după esperiența de până acuma, nu se reîntórce, decât a patra parte? Esperiențele de până acuma confirmă părerea lui Rümelin, că este hotărît mai avantagios, décă elementele, carî aici n'au de lucru și nu pot câștiga, emigréză,— decât sě-și consume economiile, căcî forța de muncă omenéscă în sine n'are valóre, și numai atuncî ajunge la valóre, când i-se oferă ocasiune a o aplica. In împrejurările actuale, emigrarea pentru țéra de sus a fost o binefacere, prin care însě nu vrem a dice, că ar fi o țintă la care sě tindem. Acésta a recunoscut'o fără reservă, înainte de asta cu mal mulțî anî contele Stefan Sztáray în camera ungară.

Rěmâne acuma sě arătăm, ce atitudine observă statele unite din America de nord față cu emigrările nóstre, carî s'au îndreptat cea mai mare parte într'acolo. In liniamente generale, aceste state și acuma persită pe lângă principiul esprimat la 27 Iulie 1868, conform căruia orî cine are drept de a-și părăsi patria spre a-și căuta o esistență mai bună și a și-o întemeia în altă parte. Cu tóte acestea, debarcarea pe pământul american cu timpul a fost supusă unor anumite condițiunî. Așa la 1882 s'a fixat impositul de emigrare 1 dolar de cap (care sumă, în Pensilvania se dice a fi mai mare). Afară de acésta, fie-care imigrant trebue sě mai aibă cel puțin 30 dolarî ca garanție, că nu va cădé în sarcina statului. Lucrătorii tocmițî înainte nu sunt admișî.

In timpul din urmă senatorul Lodge a făcut propunerea, ca persónele, carî nu sciu ceti și scrie, sě nu fie de loc admise. Acéstă propunere însě în congresul dela 14 Decemvrie 1898 rĕmase în minoritate. Scopul acestei propunerî e în contact cu mișcarea, ce se manifesta atuncî în mod puternic contra degradării nivelului cultural prin imigranțî inculțî, cum erau de pildă Chinesii.

In penultimul deceniu al secolului trecut, majoritatea emigranților venia din Anglia, Germania, Scandinavia și Franța, în ultimul deceniu însě au ajuns la majoritate cetățenii austro-ungarî (mai cu sémă jidovî din Galiția și Slovacî), italienî, rușî, și décă tendința ce se manifestéză contra imigrărilor va deveni mai intensivă, ea póte sě fie fatală pentru noi.

Ar întrece cadrul espunerilor nóstre, décă ne-am ocupa și cu mijlócele, carî ar opri emigrările. O îndreptare radicală se póte aștepta numai dela îndreptarea causelor emigrării. Nu putem lăsa nerelevat, că la noi în timpul din urmă se manifestă o mișcare puternică pentru restrîngerea imigrării din Galiția și se cere cu stăruință esecutarea artic. de lege XXII din 1886, care cere dela imigrant sě se legitimeze cu privire la averea, ce posedă. In ce sě constea acea legitimare, nu este încă normat cu precisiune. Din pěcate, trebue sě mai observăm, că grija pentru emigranțî din partea statului este încă minimală și despre měsurile luate în Germania în privința asta (Comisiune imperială pentru emigrărî etc.) la noi încă nu se scie aprópe nimica. Consecința este, că economia nóstră națională în emigranții noștri n'are nicî un sprijin. Ei sunt împrăsciațî fără nicî un plan și ceea-ce ne privesce pe noi Slovacii, coherența elementelor nóstre poporale dincolo de ocean putem sě o mulțumim numai organisațiunilor nóstre naționale de acolo, carî — fiind în același timp și societățî de asigurare mutuală pentru casurî de nenorocirî și decese — lucréză cu folos.

Cel mai nou stadiu al cestiunei emigrărilor la noi este, că acuma emigrările începa-se lăți în mod rapid în întréga Slovăcime, la care contribue în mod însemnat stagnațiunea generală a afacerilor, care este cestiunea cea mai actuală în Slovăcime, și care merită și atențiunea deplină a fraților noștri boemî.“

*) Rovnanek și Bielek, doi harnicî teologî au fost eliminațî în anul 1887 din seminariul central din Budapesta la instigațiile unor colegî slovacî renegațî, carî le-au spart nóptea pupitrele și furându-le corespondența în limba slovacă întreținută cu colegii lor din seminarul din Brünn și alte seminare, au dat'o în mânile superiorilor seminarului. Aceștia, deși Slovacî de origine (Markus, Venzel Valo, Czi[illegible]a, W[illegible]olafka) au fost forțațî prin numiții frondeu[illegible]gațî, carî apelaseră chiar și la presa șovinistă pen[illegible] a face presiune, au fost forțațî, dicem, a-i elimina pe cei doi tinerî, deși erau bunî teologî și tinerî cu purtare esemplară. Care era pĕcatul lor? Că întrețineau corespondență în limba mamei lor și că discutau în acea corespondentă asupra mijlócelor mai potrivite, prin carî și-ar puté cultiva și ei limba maternă, atât de oropsită. Rovnanek era ce e drept din Archidiecesa Strigonului, nu a fost eliminat însě din seminarul din Strigon, ci din cel din Budapesta.

— Nota traducĕtorului.

Discursul

d-lui director Virgil **Onițiu**, rostit la încheiarea anului școlar la școlele române gr. or. din Brașov, în diua de 29 Iunie st. v.

Iubită tinerime școlară!
Domnilor și dómnelor!

Ajuns-am érăși la sfîrșitul unui an de muncă școlară și diua festivă de adî ne-a întrunit după un an de dile din nou aci, atât pe noi, carî suntem factorii acestor școle: administratorii, profesorii și elevii, cât și pe alții, pe carî îî légă gândul, inima, séu interesul particular de școla nóstră și de problemele ei.

Atât de rar ni se dă un prilej așa de frumos, ca sě ne adâncim cu toții împreună în cugete asupra problemelor școlei moderne și deci asupra relelor moderne, pe carî ea este chemată a-le combate, încât cred că voiŭ exploata mai rodnic aceste câte-va momente, décă ne vom îndrepta cu toții cugetele asupra acestei cestiunî.

*

Décă urmărim evoluțiunea istorică a popórelor marî, carî au fost întemeietórele și purtătórele civilisațiunei moderne, și décă cercetăm natura faselor diverse, prin carî acéstă evoluțiune a trecut, ni se impune frapanta asemĕnare dintre viéța omenimii, ce sě desfășură în decurs de mii de anî, și dintre viéța individului, a omului singuratic, care sě petrece în câte-va scurte decenii.

Precum omul singuratic în scurta s'a viéță pămĕntéscă trece prin o serie fixă de stadii ale vieții, carî în genere sunt aceleașî la toțî individii omenescî, asemenea și omenimea ca întreg trece prin nisce stadii ale vieții, carî corĕspund celor de mai înainte întru tóte: atât în ordinea cum se urméză una pe alta, cât și în caracterul lor specific, prin care se disting între olaltă. Precum individul singuratic îșî are epoca sa de copilărie, de junețe, de maturitate bărbătéscă și de senilitate, tot astfel îșî au popórele singuratice copilăria, juneța, virilitatea și senilitatea lor, și tot astfel *trece și omenimea întrégă* prin aceste stadii.

Omenimea cultă de adî nu se mai află în stadiul copilăriei. A trecut timpul de mii de anî, când preocupația exclusivă a ómenilor era viéța fisică vegetativă, traiul animalic de pe o di pe alta, cum este traiul copilului în fașă, dér a trecut și timpul când pe lângă viéța fisică-vegetativă s'au manifestat primele preocupațiunî psichice-intelectuale, carî ca și la copil erau stăpânite de exagerările fantasiei, a trecut pentru omenimea cultă și timpul luptelor aventurióse și sângeróse, carî erau efluxul puterii *juvenile*, și al dorului după gloria rěsbóielor, după laurii vitejiei; — întrat-a omenimea în anii maturității bărbătescî, după care va urma debunăsémă liniștea și debilitatea senilă.

Avêntul juvenil și dornic de gloria armelor, adî nu mai este cunoscut la popórele culte, rěsbóiele nu sunt adî prilejurî căutate pentru bravurî ostășescî, ci *rele*, de carî sě feresc popórele culte cât pot, și pe carî décă le pornesc, o fac numai nevoițî de o extremă necesitate.

A dispărut adî poesia splendidă, care îmbrăcase in zare de aur viéța anticilor Elinî, a dispărut avêntul rěsboinic și cuceritor de lumî al Romanilor oțelițî, s'a stins fudulia însetată după sânge a cavalerilor medievalî, și unde mai găsescî adî piloții temerarî, carî mânațî de dorul vag după aventurî, au deschis căi nouě în largul temut și necunoscut al mărilor?

Locul visurilor poetice, al zornetului de arme și al dorului după aventurî, l-a ocupat *munca* asiduă și nepregetată, și drept resultat al muncii: rîvna *după avere și bunăstare.*

Lupta aventuriósă a armelor și-a cedat adî locul luptei necrunte, care sě chiamă *concurență*, și care vré sě asigure o bunăstare economică fiecărui popor.

Astfel signatura timpului, în care trăim, este: *materialistă*, și că idealismul nu este o buruiană, pe care s'o găsescî pe tóte potecile vieții moderne, este un lucru de sine înțeles.

Care este decî problema școlei moderne? Cum și întru cât va ține ea sémă de stadiul actual de desvoltare al omenimii culte? Cu ce arme are sě inzestreze ea pe viitorul membru al acestei viețî moderne? Carî sunt relele de carî îl va feri?

Étă întrebările, asupra cărora voim sě rostim câte-va cuvinte. . . . . . .

*

Școlele se împart în douě grupe marî, în școle de cultură generală și în școle de specialitate, séu școle speciale. Școlele primare, școlele civile, școlele reale și gimnasiale sunt institute de cultură generală, ér școlele de comerciu, academiile de drept, școlele de agronomie, de silvicultură, de industrie etc. sunt școle speciale.

Problema acestor școle speciale este în deosebî de a pune arma luptei economice moderne în mâna viitorilor cetățenî, ér problema școlelor de cultură generală, este de a cresce tînĕra generație și a o înzestra cu tóte acele calitățî generale omenescî, carî sě-i facă cu putință pe de-o parte de a continua lupta culturală a vécurilor — *problema istorică*, — ér pe de altă parte de a-șî împlini rolul, ce îșî va lua în lupta vieții moderne — *problema actuală.*

Problema istorică va cere dela școlă sě sădéscă idealismul în inima fragedă a elevilor, ér problema actuală va cere, ca școla sě deprindă pe elevî la iubirea muncei seriόse, fiind adî *munca* considerată ca primul isvor al avuției individuale și naționale.

Așa-déră: *avênt idealistic și dragoste de muncă*, étă ce au sě ducă în góna vieții moderne elevii noștri din școlele nóstre.

Și óre nu întîmpină greutățî școla întru împlinirea acestei misiunî a ei?

Étă întrebarea, la care încă voiŭ sě rěspund.

Voiŭ arăta din capul locului, cum spiritul utilitar, modern, pune pedecă școlei întru realisarea problemelor sale. Acest spirit mercantil modern a produs o góně nebună după avere, care se consideră ca singurul isvor de tămăduire pentru tóte nevoile omenescî. Acest spirit vede în școlă numai un mijloc formal inevitabil, pentru de a ajunge la blidul cu linte al vieții. Școla în ochii mulțimii preocupate de problema vieții ticnite a bunei stărî materiale, are un rost numai întru cât îțî servesce cu testimonii și certificate, carî te îndreptățesc în viéță la un blid mai măricel, séu mai mititel de linte. Munca școlară în acest raport de idei devine o vênătóre după un testimoniu școlar bun. Nu nobilitarea inimii nóstre ca scop suprem, nu înbogățirea minții nóstre, nu înțelegerea profundă a trecutului și pe acéstă basă a problemelor marî de cultură ale presentului — este adî ținta pe care o urmăresc cei mai mulțî școlarî și — durere — cei mai mulțî părințî ce-și dau băieții la școlă, ci agonisirea unui titlu de drept la blidul de linte al vieții.

Testimoniul școlar nu se consideră adî ca un document dat în scris despre gradul de cunoscințe și de nobleță etică a tînĕrului școlar, despre gradul de capabilitate de-a participa la munca obștéscă a lumei culte, ci el sě caută ca o hârtie de valóre, ca un scris fonciar cu o mare cólă de cupóne, la carî sě poțî tăia o véță întrégă. De aceea mulțî dintre părințî, când stau sě-șî trimită copiî la școlă, nu se întrébă — cum ar fi firesc — care este școla, unde sě îndeletnicesc școlarii cu muncă seriósă, care este școla, care nu se mulțămesce cu aparențe de cultură și sciință, care este școla, care face o severă selecțiune între tinerii capabilî de a fi continuatorii luptei culturale a omenimei, și între cei nechemațî pentru o astfel de problemă. Cei mai mulțî părințî sě întrébă cu totul altfel, când vor sě alégă școla la care 'șî dau băieții, și sě întrébă: unde-i mai *ușor*, unde poțî ajunge mai lesne la testimoniul dorit? Și-șî dau copiiî acolo. Mai mult. Cum înaintéză fiiî lor în studii? cum sě pórtă? — Asta-i o chestie, care

---

Diminéța am plecat pe potecul acesta către vîrf. N'am putut ajunge decât până la isvorul de sub Negoiŭ, căcî la apus sě ivi o negură și ne temeam de vre-o furtună.

In curênd o grósă céță acoperi întréga perspectivă. Negura acésta ne-a deprimat. Am pierdut partia — nu mai puteam merge la vîrf. Până când se va limpedi muntele, am propus nisce jocurî *sociale.*

— Dér fără „țucate“, adause o coconiță îngrijată.

— Se înțelege, rěspunserăm toțî și tóte în cor.

— Așa numai nu e interesant, dise una mai puțin modestă.

— Sě înțelege, rěspunserăm érășî în cor.

— Totușî sě fie ceva.

— Dar óre ce?

— Sě ne „țucăm“, dise doctorul fără pic de genă.

S'a primit cu însuflețire.

Am scris apoi ilustrate „*Gruss aus Negoi*“.

Prima a fost către Ana. Adusesem „bumbusce“ anume, culesesem florî de pe piscurile cele mai prăpăstióse, numai ca ilustrata ei sě fie mai frumósă și mai împodobită, decât tóte celelalte.

La vale am venit mai repede; ne ajuta și scoborîșul și plóia, ce sě lăsase ca un potop peste pădurea de brad. Eram udî ca nisce găinî plouate.

De dragul situațiunei ne-am oprit într'o poeniță și am cântat cântecul marinarilor.

Hoi, hoi...

Astădî s'a înlesnit calea către Negoiŭ. Drum tăiat în stâncă duce de jos până sus, și cine scie nu vom ajunge vremea sě călĕtorim cu tren cu róte dințate până la strunga dracului? Atuncî însě nu vei mai avé fericirea, iubite călĕtor, sě ajungî în astfel de situațiî despre carî și la bĕtrânețe sě povestescî cu drag nepoților, ce sě grămădesc în jurul tĕu și te ascultă.

de obiceiŭ numai în ultimele sĕptĕmânĭ ale anului şcolar îi preocupă. Dér nicĭ acum nu de dragul minţii şi inimii odraslelor lor, ci... pentru testimoniu... Şi în vremea asta, când nu mai e nimic de îndreptat la fiiĭ lor, sĕ pornesce o gónă şi în scris şi în graiŭ viu, rugărĭ, lacrimĭ, promisiunĭ influinţărî asupra profesorilor... de ce? pentru de a îndupleca pe profesorĭ sĕ pĕcătuiéscă în contra consciinţii lor şi sĕ-i dea băiatului negligent un portret mincinos, un testimoniu, care sĕ spună cum *nu* este el. Şi în ultima analisă vor fi avĕnd şi încâtva drept aceştĭ părinţĭ cu vederĭ înguste, căcĭ la blidul cu linte nu te întrébă nimenĭ de cualificaţia internă, ci numai de testimoniu. Ai testimoniu, ai tot; mintea ţi-o veni la urmă de sine, décă vei fi avĕnd trebuinţă de ea.

Spiritul acesta utilitar al timpului se manifestă şi în dispreţul faţă cu sciinţele humaniore, în góna pornită contra culturii clasice şi în pretensiunea, ca în şcólă sĕ se înveţe numai lucrurĭ practice, de carĭ băiatul va avé un profit direct în viéţă. Poetica, estetica, Homer, Virgil, Cicero etc. sunt un balast în ochii acestui spirit modern. Ér şcolarii înşişĭ înţelegĕnd valórea cea enormă a acelei bucăţĭ de hârtii timbrate, ce se chiamă testimoniŭ, vĕdĕnd că agonisirea ei este idealul, la care visézĕ părinţii lor, nu toţi, — dér în mare parte — învaţă, nu ca sĕ scie, nu ca sĕ se nobiliteze, nu ca sĕ se înarmeze pentru lupta vieţii cu forţe intelectuale şi morale, — ci pentru de-aşĭ agonisi acel tesaur de testimoniu. Acest soiŭ de şcolarĭ se prepară din lecţii numai când cred, că ·o sĕ fie examinaţĭ, şi de câte-orĭ s'au preparat mai bine din vr'un studiu şi nu au fost examinaţĭ séu clasificaţĭ de profesor, stau sĕ-şĭ smulgă perii de nĕcaz, că „au învĕţat înzadar" (!), căcĭ tótă truda ce şĭ-au dat, nu-şĭ va lăsa urma dorită în testimoniu.

Am puté sĕ urmăm mai departe cu aceste esemple, carĭ tóte dovedesc influinţa desastruósă a spiritului modern rĕu înţeles, dér nu ne putem estinde cu acésta ocasie prea departe.

Nu am fi la înălţimea chemării nóstra ca şcólă, décă nu ne-am ridica glasul cu tótă energia în contra acestor ecrescenţe periculóse ale spiritului modern. Ele în sine arată la evidenţă, cum spiritul materialistic unilateral duce la absurd şi nu póte fi sórele conducĕtor al vieţii culturale a omenirei.

Tocmai aşa nu, precum idealismul absolut, care nu ţine sémă de condiţiile materiale ale realităţii, nu póte fi mai mult farul vieţii popórelor culte de adĭ. Calea de mijloc este şi rĕmâne şi aci cea de aur

Lăsaţĭ în sarcina şcólelor speciale de-a le da tinerilor în mână armele luptei pentru asigurarea unei bunestărĭ economice, — ér pe noi, şcólele de cultură generală, ne lăsaţi sĕ înălţăm privirea senină a fiilor D-vóstră la splendórea poetică a poporului-artist elin, la virtutea clasică a cetăţenului roman, lăsaţi-ne sĕ-i purtăm gândul avêntat la măreţia trecutului şi la speranţele viitorului, lăsaţi-ne sĕ le întărim inima prin puterea credinţei în D-deu, lăsaţi-ne sĕ-i dăm tinerimii merindea idealismului, pentru-ca în góna de avere a vieţii moderne sĕ nu devină o stîrpitură egoistă, care sĕ facă parale, ci un muncitor inteligent şi nobil, stăpân şi poruncitor, ér nu slugă şi rob al paralelor sale.

In munca acésta, care nu este contrară spiritului timpului, ci care în mod necesar ni-se impune, — tocmai pentru-ca acest spirit al timpului sĕ nu se falsifice şi sĕ nu devieze, — noi, şcóla, trebue sĕ avem tot sprijinul publicului nostru, şi în deosebĭ al părinţilor. Părinţii sĕ înţelégă corect rostul timpului şi sĕ nu îngreuneze problema şcólei prin o falsă propagandă a unor dogme mincinóse, derivate în mod abusiv din spiritul timpurilor nouĕ.

Şcólele nóstre sunt chemate ca în acest timp al materialismului sĕ ţină cu mână tare la stégul candid al idealismului, fără de care nu este avênt, nu este fericire adevĕrată pe pămênt.

In speranţa, că toţĭ elevii, carĭ au petrecut între aceste ziduri şi sĕ îndepărtéză dela noi, vor duce în sufletul lor drept merinde duhovnicéscă pentru viéţă: *dragostea de muncă şi avêntul idealistic*, — aceste 2 talismane pentru viéţa fericită în dilele grele, ce petrecem — în speranţa, că conceptele falşe despre problema şcólei moderne vor face loc cu încetul unor concepte mai clare şi mai senine, declar anul şcólar 1901/902 de încheiat.

SCIRILE DILEI.

2 (15) Iulie.

Ultimul serviciu divin în catedrala din Sibiiu. Am anunţat înainte de asta cu multe sĕptĕmânĭ după „S. D. T." despre planul şi devisul nouei catedrale, ce se va începe în curênd a-se edifica în Sibiiu. Cu acea ocasiune am amintit, că ultimul serviciu în vechea catedrală va fi la sfîrşitul lui Iunie. In adevĕr, acuma cetim în „T. R.", că Dumineca trecută s'a ţinut în catedrala din Sibiiu-cetate ultima liturghie celebrată nu fără emoţiune de către protopresbiterul paroch *Papiu*, asistat de protopresbiterii *Ivan* şi *Voileanu* şi de diaconul *Câmpeanu*. La acéstă liturghie a asistat un public distins, în frunte cu Dr. Alexandru *Mocsonyi*, preşedintele „Asociaţiunei", apoi membrii „Asociaţiunei:" Dr. *Marienescu*, *I. Vulcan* (Oradea), *I. Negruţiu* (Blaşiŭ), *E. Ungureanu* (Timişóra), *Olariu* şi *Barzu* (Caransebeş), Gr. *Pletosu* (Năsĕud), Al. *Oniţiu* (Sibiiu), N. *P. Petrescu*, Virg. *Oniţiu*, G. *Dima*, Dr. *I. Blaga*, Ars. *Vlaicu* (Braşov), precum şi mulţĭ alţii din diferitele părţĭ ale Transilvaniei şi Ungariei. Predica ocasională a rostit'o tînĕrul monach Dr. Miron E. *Cristea*, făcênd istoricul bisericei vechĭ, martoră atâtor evenimente însĕmnate în viéţa confesiunei gr. or. române.

Maghiarisare cu forţa. Cât de volnicĭ şi nedreptĭ sunt chiar şi profesorii dela şcólele unguresci, se vede din următorul comunicat trimis de un părinte diarului „Tribuna" din Sibiiu: „M'am dus, dice părintele, sĕ înscriu un băiat la un institut din Cluşiŭ. După-ce profesorul luà la protocol cum îl chémă? de ce religiune e? vine întrebarea despre *limba maternă*. Aicĭ profesorul nu întrébă nimic, fără scrie: *Anyanyelve magyar*. (Limba maternă maghiară). N'am dis nimic până la sfîrşit. După-ce termină protocolul, m'am adresat către dênsul dicênd, că a greşit, când a scris limba maternă *maghiară*, căcĭ limba maternă a copilului e cea *română*. La care profesorul mi-a rĕspuns: Ba n'am greşit, căcĭ limba maternă e cea maghiară. — Cum sĕ fie cea maghiară, când tatăl-sĕu şi mamă-sa sunt Românĭ? rĕspunsei eu. — Mĕ rog, încheià profesorul, eu socotesc de limbă maternă pe aceea, *în care vorbim acuma noi*".

Apoi pe calea asta statisticele unguresci pot sĕ arate 8—9 milióne de Ungurĭ, în realitate tot numai 4—5 vor fi, ér restul e umflat pe hârtie, după-cum s'a vĕdut mai sus. Vorba ţiganului, când l'au întrebat, că unde-s gâscele: „*D'apoi, că sunt în carte!*" — Las' sĕ fie în carte.

Comitetul societăţii *pentru crearea unui fond de teatru român* a decis în şedinţa ţinută Dumineca, ca statutele societăţii sĕ rĕmână neschimbate.

Visită la Sinaia. O fóie din Bucuresci află, că Feldzeugmaistrul (mareşalul de câmp) austriac br. de *Beck*, împreună cu oficerii marelui stat major, vor sosi peste câte-va dile la Sinaia. Se fac pregătirĭ pentru primirea lor.

Grindină. Ni-se scrie din Siciu (comitatul Sĕlagiului) cu data 11 Iulie: „Erĭ în 10 c. după amiadĭ între órele 3 şi 4, o grindină în mărimea oului de găină a nimicit total tot felul de recoltă, până şi erburile pe hotarul Siciului, pe la Bădăcin, Bocşa (unde e mormêntul lui Bărnuţ) şi tótă valea Zălaului, cu satele de prin prejur. — In viéţa mea de 70 anĭ de 7 orĭ am păgubit în urma grindinei, dér aşa total, ca acuma nicĭ odată. Miseria e de nedescris". *I. P. P.*

Disordinĭ în Macedonia. In *Cruşevo*, *Florina* şi *Petileva* (localităţĭ în Macedonia) au fost dilele trecute adevĕrate rĕscóle. Semnalul l'au dat fiiĭ celor mai bune familii din Cruşevo sub conducerea unui fost membru al societăţilor de tir din Sofia. Tinerii făceau eserciţii la marginea oraşului. Denunţaţĭ, ei au fost urmăriţĭ de poliţie. Ca sĕ nu fie prinşĭ, s'au refugiat într'un sat din apropiere. Armata turcéscă neputênd da ochĭ cu ei, a incendiat satul. Locuitorii desperaţĭ au dat foc unui sat turcesc vecin şi s'au refugiat în munţĭ. Intr'un sat din apropiere de Florina, armata turcéscă s'a întîlnit cu o bandă de Bulgarĭ. S'a deschis un foc, care a durat câte-va óre. După-ce tótă banda a fost distrusă, armata a pornit în sat, unde a jefuit. Ţĕranii desperaţĭ au rĕspuns cu armele. După-ce mai mulţĭ din ei au cădut, restul s'a refugiat în munţĭ. In drumul lor însĕ au aţîţat la rĕscólă şi pe sătenii din comunele vecine. Armata urmărindu-i, i-a întêlnit într'o trecĕtóre, unde s'a încins o luptă, care a durat mai multe óre. De amêndouĕ părţile au cădut morţĭ şi răniţi. — Aprópe tóte satele din jurul Bitoliei sunt în fierbere şi ameninţă sĕ se unéscă cu resculaţii. Valiul turcesc din Bitolia a cerut telegrafic trupe de întărire.

Villa Kertsch. Atragem atenţiunea óspeţilor din România asupra frumósei şi elegantei vile, numită „*Villa Kertsch*", dela estremitatea promenadei de jos. Aicĭ se găsesc locuinţe de vară fórte bune, cu privire liberă şi în apropierea nemijlocită a promenădii de jos şi a celei de sus, precum şi în apropierea tramvaiului. Un mare avantagiu este restaurantul din parter cu bucătărie germană, francesă şi orientală. Preţurĭ eftine.

Dela camera de comerciu. Orele oficiale la camera de comerciu şi industrie din Braşov sunt dela 16 Iulie şi până la 31 August *dela órele 7 dim. până la 1 p. m.*

Escursiunea în comit. Hunedórei.

Haţeg, 10 Iulie n.

Stimate d-le Redactor!... Cetind scrisórea din Deva, ce aţĭ publicat'o, cu regret trebue sĕ afirm, că d-l autor în ce privesce decursul escursiunii savanţilor românĭ de dincolo de Carpaţĭ aicĭ la Haţeg, a fost cam slăbuţ informat.

In celelalte cele relatate de d-sa consună cu informaţiunile mele. Tot ce am aflat de pe la escursioniştĭ e: că atât în Deva, cât şi în Hunedóra primirea lor a lăsat fórte mult de dorit, ba 'mĭ spuneau, că la Hunedóra au fost nevoiţĭ chiar sĕ dórmă pe paie.

Eu cred, că făceau mai bine Devenii şi Hunedorenii, décă se întrepuneau chiar indirect sĕ fie mai bine primiţĭ şi menajaţĭ óspeţii din România, şi décă erau mai puţin reservaţĭ.

Ce-i drept, fraţii noştri de dincolo nu ne-au avisat şi pe noi Românii, că vor veni sĕ visiteze locurile nóstre romantice. Acésta li-o putem reproşa şi am şi făcut'o. Tótă vina o pórtă ei înşişĭ şi şĭ-au recunoscut greşéla.

Invitaţĭ fiind de societatea maghiară archeologică*) din comitatul nostru a primit învitarea, fără ca sĕ se cugete, că óre nu se vor afla jicniţĭ Românii de aicĭ prin faptul, că au fost daţĭ uitării. S'a făcut, — ei regretă; noi trebue sĕ uităm.

I-am informat în multe cestiunĭ I-am făcut atenţĭ şi la aceea, că în fruntea societăţii maghiare archiologice stă un bărbat, căruia îi place sĕ ascundă tot ce póte documenta latinitatea originei nóstre. Aşa de es. în Hunedóra, la castelul Hunedeştilor, n'au fost conduşĭ, ca sĕ vadă sala, pe al căreia părete e zugrăvită mama Hunedeştilor, în pitorescul costum românesc. La Demsuş nu i-a dus, ca sĕ le arate biserica în care, după tradiţie, zac osĕmintele marelui bărbat Longin. Ér esplicările, ce li le-au dat la Gradişte, au fost de tot sarbede.

Se revin la primirea dela Haţeg. Sâmbătă în 5 l. c. p. m. au sosit escursioniştii dela gară acompaniaţĭ de primarul oraşului, care i-a întîmpinat la Piski. Ajunşĭ în oraş la otelul „Melul de aur", au fost primiţĭ de câţĭ-va ungurĭ în stradă, ér după-ce au întrat în sală, s'au presentat pe rênd nouĕ la vre-o câţĭ va Românĭ, carĭ eram mai aprópe.

A urmat apoi prândul comun la care am luat parte mai mulţĭ Românĭ, ér nu cum scrie d-l din Deva, că numai cand. de adv. Dr. V. Bontescu, care apoi a şi vorbit. Regret, că n'a fost destul de bine informat, căcĭ nu 'mĭ vine a crede, că d-sa i-ar considera pe ceilalţĭ de rĕi Românĭ. Cine de es., ar şi puté dubita în curatul simţ românesc al d-lor Popovicĭ, Olteanu şi alţii? Cel din urmă a şi vorbit.

*) Din partea maghiară şi a diarului din Deva nu scim se se fi amintit, că societatea din Deva a învitat pe d-l Tocilescu şi soţĭ. — Red.

E posibil, că după părerea unora ar fi fost mai bine sĕ ne reţinem arătând, că nu putem sta la o masă cu fraţii din regat atuncĭ, când ei sunt óspeţii opresorilor noştri! Acésta o înţeleg. Dér eu cred, că ignoraţĭ trebue numai cei ce ne asupresc. Dér acésta n'o facem, pentru-că n'avem destulă tărie în noi, suntem cam servilĭ. Ne place sĕ trăim bine cu domnii şi dăm o prea mare atenţiune şi celui mai oropsit *nemeş* maghiar. Aicĭ zace rĕul. Pe aceştia ar trebui sĕ-i ignorăm. Fie-care dintre noi sĕ fie mândru, că e Român...

Eu cred, că a fost bine, că am luat parte mai mulţĭ la acea masă, căcĭ am putut sĕ le spunem fraţilor noştri din România multe, pe carĭ, durere, că trebuiau sĕ le scie şi nu le-au sciut. Mulţĭ, ba pot dice aprópe toţĭ, afară de vre-o doi carĭ erau Transilvănenĭ, nicĭ ideie nu aveau despre viéţa nóstră de aicĭ, aşa că povestindu-le păsurile nóstre şi tratarea din partea celor dela putere, acestor fraţĭ aduşĭ de vênturĭ pe plaiurile acestea li-se sângera inima!

Incheiând dic: Nu crédă Maghiarii, că s'au dus escursioniştii românĭ cu impresii bune de aicĭ, căcĭ tratarea din partea cavalerilor lor a fost mai mult — poliţienéscă. Se póte tot sbuciuma „Hunyadvarmegye", lăudând primirea, ce le-au făcut'o, căcĭ tóte vor rĕmâné literă mórtă...

A—l.

ULTIME SCIRI.

Petersburg, 14 Iulie. Toastele, ce s'au schimbat între Ţarul şi regele Italiei, au avut un caracter estrem de afectuos. *Ţarul* a accentuat *adevĕrata amiciţie* dintre Rusia şi Italia şi simpatiile dintre cele douĕ popóre, carĭ au promovat desvoltarea raporturilor ruso-italiane în interesul ambelor ţĕrĭ, cum nu se póte mai bine. Regele *Victor Emanuel* a dis, că visita acésta îi este deosebit de plăcută în urma legăturilor de amiciţie personală şi a bunelor raporturĭ dintre Rusia şi Italia. In visita acésta poporul italian vede un nou gaj al *păcii* şi bunăstării.

Berlin, 14 Iulie. Se pare, că ministru de esterne *Prinetti* a conferit cu ministru de esterne *Lambsdorf* asupra *cestiunei Tripolisului*, căcĭ cu tóte desminţirile oficióse, e fapt, că *Italia se pregătesce în stil mare pentru o espediţie în Tripolis.* Expediţia e hotărîtă pe tómnă.

Sosiţĭ în Braşov.

Pe diua de 14 Iulie 1902.

H. Pomul verde: Cojescu, Stătescu, Ionescu, Cassler, Georgescu, Rosenthal, Heldenbusch, Krips, Kambuch, Bucuresci, Singer Brăila, Gruber, Sibiiŭ, Kelecsenyi, Miskolcz, Huewkowsky, Viena, Pipoş, profesor, S. S. George, D-na Lecca, Bucuresci. Mayer, Rusciuc, Grunau, directorul şcólei silvice, cu 25 elevĭ, Brăneştĭ.

H. Europa: Steiner, Iotischky, Gortein, Pesta, Panegk, Viena, Butha, D-na Botter, Constanţa, Boiarolu, Bucurescĭ, Gauske, Eylau, Szabó S. Udvarhely, D-r Nagy, Kamárom.

Proprietar: Dr. Aurel Mureşianu.
Redactor responsabil: Traian H. Pop.

Dela „Tipografia A. Mureşianu" din Braşov, se pot procura următórele cărţi:

(La cărţile aicĭ înşirate este a se mai adauge pe lângă portul postal arĕtat, încă 25 banĭ pentru recomandaţie.)

Scrierĭ literare pentru popor.

Din trecutul Silvaniei Legendă de Victor Russu 2 cor. plus 10 b. porto.

Dinu Milian roman. Nenuica sfânt. de Const. Mille. Preţul 2 cor. plus 10 b porto.

Feciorul Popei. Facerea Joiţei. O dragoste a veacului. Rochia Catiţei. Amedeo Madini. Din viaţa tristă. După natură. Bacalaureatul, de Const. Mille. Preţul 2 cor. plus 10 b. porto.

Proba de foc comedie într'un act după A. Cotzebue, localisată de Irina Sonea n. Bogdan 30 b. plus 10 b. porto.

Dracul, novelă de V. R. *Buticescu*. Are tendinţa de-a combate credinţa deşértă. Preţul 20 b. (cu porto 25 b.)

Lira Bihorului, o carte cu povestirĭ istorice scrisă în versurĭ, de *Antoniu Pop*. Preţul 40 b. . . (cu porto 46 b.)

Părintele Nicolae, schiţă din viéţa preoţilor de *G. Simu*. Pr. 60 b. + 6 b.porto.)

Sfătuiri de aur séu **calea către fericire** pentru sătenii românĭ de tótă starea şi etatea. Cel mai acomodat premiu pentru pruncii dela şcólele confes. sătescĭ române, de Aron Boca Velchereanu. Cu su prefaţă de G. Simu. Preţul 60 banĭ o pl. 10 b. porto.

Cuvinte de aur seau **învĕţăturĭ înţelepte** date de un părinte fiului seu. Din operile lui I. H. Campe, tradus în limba română ep Ioan Sonea preot gr. cat. în Seplac. no permisiunea prea Veneratuluĭ Ordinariat 1 cor. 60 b. plus 10 b. porto.

Săpătorul de banĭ, comediă în trei acte. localisată de *A. Pop*. Se recomandă mai ales pentru cei ce vréu sĕ jóce teatrul Preţul 24 b. . . . (prin postă 28 b.)

Viéţa după mórte, séu nemurirea sufletului, dedusă din misteriul fiinţei omenescĭ şi deşertăciunea celor trecĕtóre, de *I. P.* Ediţia II. Preţul cor. 1. (Cu posta cor. 1.10).

Poesii de ***V. R. Buticescu.*** Preţul era la început 2 cor. 40 b., acum numai cor. 1.20 (cu posta cor. 1.40)

Suspin şi zimbire, poesii şi prosă de *A. Pop*. Preţul 80 b. (cu porto 86 b.)

„Omul", noţiunĭ din anatomie şi fisiologie şi regulĭ igienice pentru conservarea sănĕtăţii şi a corpului omenesc de George *Cătană* înv. Acésta carte servesce ca manual pentru anul al IV-lea al şcólei pop., pentru şcólele de repetiţiă şi pentru poporul nostru. Preţul 50 banĭ (pl. 5 b. por.)

Instrucţiunĭ populare despre *datorinţele şi drepturile purtătorului de dare* edate de Wilhelm Niemandz. Acéstă carte e un îndreptar de o trebuinţă nespus de mare pentru toţĭ câţĭ au afacerĭ cu dările. Preţul cor. 1.20 plus 10 banĭ porto.

Cartea Ilustrată pentru copii şi copile de George *Simu*. Acéstă broşură conţine istorióre şi poesii morale spre escitarea gustului de cetit la copii. Preţul 50 ban. (+ 56 b. p.)

Trandafirĭ şi Viorele. Poesii poporale culese şi ordinate de Ioan *Pop-Reteganul*. Ediţ. III. Preţul redus 60 banĭ (+ 10 b. p.)

Versurĭ de dor, adunate din poeţii români de *A*. Preţul 50 banĭ (+ 5 b. p.)

Doi prinşĭ în cursă, comediă într'un act de A. Kellner localisată de I. Em. *Bobancu*. Preţul 24 banĭ (+ 3 b. porto).

Dr. Ioaif Frapporti prelucrată de Ioan Papiu. Preţul 60 b. plus 10 b. porto.

„Consideraţiunĭ istorice asupra asociaţiunii poporelor şi aplicaţiunelor la *naţiunea nóstră*" de *Ioan Cĭnciu* profesor în Bucurescĭ. Preţul 2 cor. (+ 10 b. prt.)

Ţiganii, schiţă istorică, de *I. P. Reteganul*. Preţul 1 cor. (+10 b. p.)

Dilele lui Mesia (Ben Hur) de renumitul scriitor *Lewis Valace*. Tomul I costă cor. 1·50 Tom II cor 1·40 (+ 30 b. porto de fiă-care.)

Istoria lumii part. a a III-a tălmăcită de preotul C. *Morariu*, după Dr. Th. B. Welter.

„Supplex Libellus Valachorum". memoriul presentat împĕratului Leopold II. de către episcopii Bob şi Adamovicĭ în numele poporului român din Transilvania la anul 1791. Textul original latinesc şi alaturea de acesta traducerea românésca făcută de profesorul Dr. E. *Daianu*. Sibiiu, „Tipografia" societate pe acţiunĭ. Un esemplar broşat costă 1 corónă (+ 5 b. porto)

Novele de Sienkiewicz: „Natură şi viéţă". „Sluga veche" şi „Ianco musicantul." Traducere de *I. C. Panţu*; o broşură de 192 pag. Preţul 80 banĭ + 5 banĭ porto.

De asemenea se recomandă:

I. C. Panţu: „In plasă". „In Baltă". „Cale grea". „La Codo". „La cârciuma lui Tiriplic." ***Schiţe din viéţa dela ţéră.*** O broşură de 112 pag. cu preţul 40 banĭ + 5 banĭ porto.

I. C. Panţu: ***„La têrg"***, povestire din viéţa unui cioban. O broşură din 32 pag. cu preţul 16 banĭ + 3 banĭ porto.

Antropomorfisme şi Antiantropomorfisme în limba română de *Nicolae Sulică*. In limba nóstră scrierile de felul acesta sunt rare şi scrierea acésta a d-lui profesor la gimnasiul român din loc Nic. Sulică se distinge nu numai prin conţinutul sĕu bogat şi sistematic, prelucrat după stricta metodă scienţifică, ci şi prin limbagiul sĕu scris, la înţelesul tuturor. Autorul e cunoscut şi din scrierile sale folklorice filologice de până acum. Preţul 80 banĭ (+ 5 banĭ porto.)

Românii Secelenĭ. Causele decadenţelor economice şi mijlócele de îndreptarei Disertaţiune de Ioan I. Lăpădat. 30 bani plus 5 banĭ porto.

Trilby, roman în românesce de Afinaela Tuscia. Preţul 2 cor plus 20 banĭ porto.

Buchete de florĭ, culese din grădina limei române pentru copiĭ, fascicola III. de I. T. Totan, înv. Ed. I. Pr. 20 b. porto 5.

Poesii, de Bolintineanu. Bătăliile Românilor, II. Preţul 1 cor. (plus 10 b. porto.)

Juvenilia, prosă şi versurĭ, de Sextil Puscariu. Preţul cor. 1.60. pl. 20 b. porto.

„Caractere morale, esemple şi sentinţe uclese din istoriile şi literaturile popórelor vechĭ şi moderne" de *Ioan Popea*. Preţul cor. 2.50 (cu posta cor. 2.70.) Pentru România 3 Lei, la care este a se adauge şi portul postal.

„Clipe de repaus" de *Sorcovă*. Un volum elegant, care póte ocupa loc pe masa orĭ-căruĭ salon. Preţul 2 coróne (Pentru România 2 Lei 50 banĭ) porto estra. Credem a fi de prisos a mai recomanda în special acéstă nouĕ apariţie literară. In acest volum găsim un limbagiŭ frumos românesc şi niste povestirĭ scrise cu atâta spirit, încât cartea odată luată în mână, nu o mai pui jos, până nu ai cetit'o tótă Se póte procura la Tipografia A. Mureşianu pe lângă trimiterea preţului indicat plus 20 banĭ porto.

„Carnetul Roşu", *o interesantă novelă nihilistă*, tradusă din germană de *Moşul* O broşură de 104 paginĭ, format octav mic. Broşura oferă o lectură uşóră şi distractivă. —„*Moşul*" e cunoscut cetitorilor noştri din numĕrósele sale lucrărĭ publicate în foiţa diarului nostru. Ppreţul cu posta 60 banĭ.

Opiniunea publică, conferenţa ţinută a Atheneul român de C. Dissescu la 27 Februarie 1885. preţul 50 b. plus porto 5 banĭ.

Dialogul Ţiganului cu Sân-Petru la pórta raiului séu glume şi petrecere de ajuns. Manual lucrat după biblia ţigănésă de Aron Boca Velchereanu 50 bani plus 5 b. porto.

Monológe de Antoniu Pop:

Nr. 1. Pe neaşteptate . . . 08 b.
Nr. 2. Pentru ce am rĕmas flăcău bĕtrân . . . . 16 b.
Nr 3. La anul nou . . . . 08 b.
Nr. 4. Ce nicĭ prin minte nu mi-a trecut . . . . 08 b.
Nr 5. O paţanie . . . . . 08 b.
Tóte la olaltă 48 b. plus 10 b. porto.

Asupra situaţiunei, articoli şi foişóre de Ioan A. Lăpedat. Preţ. 40 b. pl. 10 b. porto)

Influinţa trancesă în România de Al. Xenopol profesor la universitatea din Iaşĭ Cu 50 b. + 5 b. porto.

Pribeag, ediţia I-ă de Ioan Iosif Sceopol Preţ. cor. 1. 50 b. pl. 10 b. porto.

Poesii de Al. A. Macedonski. Preţ. 3 cor. pl. 20 b. porto.

Infocata şi nenorocita dragoste a lui Filarot şi Antusei, o povestire forte frumósa în versurĭ, păstrată din bătrânĭ. Preţ. 24 b. pl. 3 porto.

Prosă şi versurĭ fabule de Gr. M. Alexandrescu preţul 30 b. plus 5 b. porto.

Istoria lui Stan Păţitul. Partea a II-a. **Femeia** în versurĭ pentru popor de I. Tom Toman invĕţător, preţ. 20 b. plus 3 b. porto

Scriitorĭ, cetitorĭ şi criticĭ de N. Radulescu-Niger 50 b. plus 5 b porto.

Lira Sionului séu cântarea sĕrbătorilor de Aron Boca Velchereanu 50 b. plus 10 b. porto.

Buna chivernisélă, carte pentru toţĭ întocmită după ideile lui Sam. Smiles de Theodor V. Păcăţianu. 40 bani plus 5 b. porto.

Monologurĭ în versurĭ seria a 2-a după Auguste Vacquerie, Eugene Manuel, Uhland, Emile Goudean, E. Grenet-Dancour şi L. Ralisbonne de Nicolae Ţincu. 1 cor. plus 5 b. porto.

Imbunătăţirea stărei sătenilor de Gr. G. Pencescu, preţ, 50 b. + 5 b. porto.

Cu vêrful penei, scrieri satirico-humoristice de Antoniu Pop 1 Cor. plus 10 b. porto.

Ionel educaţiunea unui bun copil. Carte pentru părinţĭ şi alţi educătorĭ. „Principele morale şi creştinescĭ" de care trebue sĕ se conducă părinţiĭ în educaţiunea copiilor. Copiiĭ bine crescuţĭ sunt cea mai scumpă visterie a părinţilor şi cel mai bun prinos pe altarul neamului de *V. Gr. Borgovanu* profesor de filosofie şi pedagogie. Preţul 2 cor. plus 20 b porto.

Poesii de Vasile Ranta Buticescu. Ediţiunea „Amicului Famlliei". Preţul 1 cor. 20 b. plus 10 b. porto.

Istoria legii noue scrisă de Dr. Victor Szmigelski. Tomul II: Isus ca preot. Cu aprobarea Prea-veneratului Ordinariat metropolitan gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş. Pretul 3 cor. 40 b. plus 20 b. porto.

Escursiunĭ pe munţii Ţerei Bârsei şi ai Făgăraşului din punctul „La om" de pe „Bucecĭ" până dincolo de „Negoiul". Descoperiri, întregite cu schiţe istorice despre Castelele şi ţéra Fagaraşului de I. Turcu, protonotar pensionat al comitetului Făgăraş. Preţul 2 lei plus 10 b. porto.

Cursul la bursa din Viena.

Din 14 Iulie n. 1902.

Renta ung. de aur 4%	121.60
Renta de coróne ung. 4% . . .	97 90
Impr. căil. fer. ung. în aur 4½% .	119 —
Impr. căil. fer. ung. în argint 4½%.	100 —
Oblig. căil. fer. ung. de ost I. emis.	119.—
Bonurĭ rurale ungare 4%	97.70
Bonurĭ rurale croate-slavone . . .	98.—
Impr. ung. cu premii	206.25
Losurĭ pentru reg. Tisei şi Seghedin .	162 50
Renta de argint austr.	101.80
Renta de hârtie austr.	101.70
Renta de aur austr.	121.30
Losurĭ din 1860.	153.70
Acţii de-ale Băncei austro-ungară .	15.98
Acţii de-ale Băncei ung. de credit.	708.—
Acţii de-ale Băncei austr. de credit.	679.75
Napoleondorĭ	19 05
Mărcĭ imperiale germane . . .	117.15
London vista	239.87½
Paris vista	95.32½
Rente austr. 4% de coróne . .	99.75
Note italiene.	94.95

Cursul pieţei Braşov.

Din 15 Iulie n. 1902.

Bancnot rom.	Cump.	18.90	Vênd.	18.94
Argint român.	„	18.80	„	18.88
Napoleond'orĭ.	„	19.04	„	19.07
Galbenĭ	„	11.20	„	10.30
Ruble Rusescĭ	„	2.54	„	—.—
Mărcĭ germane	„	117.25	„	—.—
Lire turcescĭ	„	21.40	„	21.50
Scris .fonc. Albina 5%		101.—	„	102.—

Plecarea şi sosirea trenurilor de stat reg. ung. în Braşov.

Valabil din 1 Maiŭ st. n. 1902.

Plecarea trenurilor din Braşov.

Dela Braşov la Budapesta:

I. Trenul mixt la óra 5·40 min. dimin.
II. Tr. accel. (peste Cluşiu) la ó. 2·45 m. p. m.
III. Trenul de pers. la óra 7·48 min. séra.
IV. Tr. acc. la órele 10·26 m. séra.

Dela Braşov la Bucurescĭ:

I. Trenul de persóne la óra 3·55 m. dim.
II. Tren accel. la órele 5·15 m. dim.
III. Trenul mixt la órele 11·40 a. m.
IV. Trenul accel. la óra 2·19 min. p. m. (ce vine pe la Cluşiu).
V. Tr. mixt. la óra 6·— min. séra.

Dela Braşov la Kezdi-Oşorheiu:

I. Trenul de pers. la óra 5.19 min. dim. (are legătură cu Tuşnad la óra 9.18, cu Ciuc) Szereda, la óra 10.46 min. a. m.
II. Trenul mixt la óra 8·50 min. a. m.
III. Trenul de per. la óra 3·15 m. p. m.

Dela Braşov la Zêrnescĭ (gar. Bartolomeiu)

I. Trenul mixt la óra 9·2 min a. m.
II. Trenul mixt la óra 3·44 min. p. m.
III. Trenul mixt la óra 6·14 m. d. am.
IV. Trenul mixt la óra 9·42 m. séra.

Dela Braşov la Ciuc-Gyimes:

I. Trenul de pers. la óra 5·19 min. dim.
II. Trenul mixt la óre 8·50 mim. a. m.
III. Trenul de pers. la óra 3·15 min. p. m.
(are tură legăcu linia Tuşnad-Ciuc-Gyimes.

Sosirea trenurilor în Braşov:

Dela Budapesta la Braşov:

I. Tren accel. la órele 5·7 m. dim.
II. Trenul de persóne la óra 8 dim.
III. Tr. accel. peste Cluşiŭ la ó. 2·9 m. p. m.
IV. Trenul mixt la óra 9·7 min séra.

Dela Bucurescĭ la Braşov:

I. Trenul accel. la óra 2.18 min. p. m.
II. Trenul mixt. la óra 9·23 min. p. m.
III. Trenul pers., la óra 5.— m. p. m.
IV. Tren. de pers. la óra 7·49 min. dim. (care circulă numai Vinerea dela Predeal).
V. Tren accel. la órele 10·14 m. séra.

Dela Kezdi-Oşorheiu la Braşov:

I. Trenul de persóne la óre 8 25 m. dim. (are legătură cu St.-Georgiu, Ciuc-Sereda óra 3·20)
II. Trenul de pers. la óra 1·53 m. p. m. (are leg. dela Ciuc-Gyimes la 5.17 dim.)
III. Trenul mixt, la óra 6·50 m. séra (are legătură dela Palanca la 8.54 dim.)

Dela Zêrnescĭ la Braşov (gar. Bartolomeiu.)

I. Trenul mixt la óra 7·02 min. dim.
II. Trenul mixt la óra 1·12 min. p. m.
III. Tren mixt la óra 8·18 m. séra.

Dela Ciuc-Ghimes la Braşov:

I. Trenul de pers. la óra 8·25 m. dim.
II. Trenul de pers. la óra 1·53 m. p. m.
III. Trenul mixt la óra 6·50 min. séra.
IV. Tren mixtla óra 10·5 m. séra.

A V I S.

Prenumeraţiunile la **Gazeta Transilvaniei** se potŭ face şi reînoori şi când dela 1-ma şi 15 a fia-carei luni.

Domnii abonaţĭ sĕ binevoiască a arăta în deosebĭ, când voiesc ca espedarea sĕ li-se facă după stilul nou.

Domnii, ce se abonéză din nou sĕ binevoiască a scrie adresa ămurit şi sĕ arate şi posta ultima.

Administraţ. „Gaz. Trans".